

Pranas Tamošiūnas

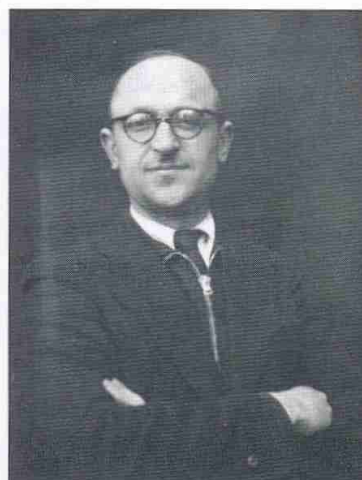
(1911–2005)

Antrojo pasaulinio karo metais Pajstryje smarkiai sumažėjo mokinių skaičius. Mokykla vėl naujai reformuojama. Atnaujinamas tikybos dėstymas, malda prieš ir po pamokų, įvestas vokiškas režimas. Vokiečių kalbai paskirta tiek pat valandų, kaip ir lietuvių kalbai. Trūko vadovėlių, sąsiuvinų, mokiniai mokosi tik iš užrašų. Rengėsi skurdžiais drabužėliais, avėjo klumpėmis ar nagingėmis.

Tais pačiais sunkiausiais, pavojingiausiais 1941 m. į Pajstrio pradinę mokyklą vedėju atkeliamas mokytojas Pranas Tamošiūnas. Tai ypatingos pagarbos nusipelnęs tarpukario pedagogas, 1930 m. baigęs Panevėžio mokytojų seminariją. Tai tikras šviesuolis, kuriam rūpėjo ugdyti jaunąją kartą, žadinti patriotizmą, krašto pažinimą, inteligentiškumą.

P. Tamošiūnas gimė 1911 m. birželio 15 d. Utenos rajono Užpalių miestelyje. Didžiąją gyvenimo ir veiklos dalį paskyrė Panevėžio kraštui. Ne tik mokytojavo, bet rinko kraštotyrinę medžiagą, rašė straipsnius, ruošė mokinių ekspedicijas, ekskursijas. Laikas mokslui ir veiklai buvo labai nepalankus, sudėtingas, mokymo lygis, lankomumas prastas. Bet mokiniai savo mokytoją prisimena kaip energingą, veržlų, besidomintį mokinių buitimi, morale, politine orientacija.

Nuo 1946 m. iki senatvės P. Tamošiūnas vadovavo Karsakiškio pradinei, septynmetei, dar vėliau aštuonmetei mokyklai. Visą amžių liko ištikimas tiesai, kultūrai, nepakantus blogiui, buvo papročių ir doros sargas. Karsakiškio mokykloje įkūrė muziejų, kaupė medžiagą apie knygnešius, pirmuosius kaimo mokytojus, vaidintojus, dainininkus, Lietuvos savanorius, partizanus. Buvo puikus ekskursijų vadovas, įvairių periodinių leidinių bendradarbis, apdovanotas Lietuvos Didžiojo kunigaikščio Gedimino ordino 1-ojo laipsnio medaliu. Pranas Tamošiūnas mirė 2005 m. rugsėjo 22 d. Atgulė šalia žmonos, medicinos sesers Valerijos Tamošiūnienės Karsakiškio kapinėse.



Mokyklos vedėjas Pranas Tamošiūnas. 1941 m. Iš Vandos Tamošiūnienės albumo.

* * *

Jeigu 1940–1941 m. Pajstrio pradinėje mokykloje mokėsi 145 vaikai, tai karo metais jų skaičius sumažėjo perpus. Veikė šeši skyriai. Mokytojais dirbo Apolonija Karazijienė, nuo 1945 m. – Vincas Lipnevičius, 1947 metais į Pajstrį atvyko Juozas ir Ona Galvanauskai. Pradžioje jie dar dirbo pradinėje mokykloje. Atsidarius septynmetei, J. Galvanauskas perėjo dirbti į dalykinę sistemą. Penktoje–septintoje klasėje dėstė fiziką, chemiją, biologiją, o O. Galvanauskienė (Rukšėnaitė) liko dirbti su pradinėmis klasėmis. Galvanauskai ir susituokė dirbdami Pajstryje. Mokytojas J. Galvanauskas buvo reiklus, net griežtas, bet teisingas, mokinių mėgiamas ir gerbiamas. Su mokiniais elgėsi draugiškai, pamokas vesdavo įdomiai, naudodavo daug vaizdinės medžiagos. Mokytojas gražiai tvarkė, taip vadinamą, mičiurininkų – mokyklos mokymo-bandymų sklypą, kur mokiniai įgydavo praktinių įgūdžių žemės ūkio darbuose.

Mokytojas daug laiko skyrė mokinių užklasinei veiklai. Su mokiniais stebėdavo ir registruodavo fenologinius gamtos reiškinius, bendradarbiavo su respublikos gamtininkų stotimi. Už šią veiklą mokytojas J. Galvanauskas ne kartą buvo gavęs Švietimo ministerijos padėkos bei garbės raštų.

Literatūra

1. Tamošiūnas, Pranas. Lankstinys.
2. Vytauto Vaičiūno prisiminimai. 2009 m. Rankraštis.